

den. Zijn verklaring is deze: 'Lisette is ontegenzeggelijk een fantastische vrouw; voor mij is zij een soort koningin onder de vrouwen, maar juist daardoor heb ik voortdurend het gevoel dat ik tekortschiet, dat zij zo schittert dat ik altijd in haar schaduw zal leven; en dat kan ik niet meer opbrengen. Lisette is bedroefd, maar zegt: 'Ergens kan ik het Hans niet kwalijk nemen, vooral omdat ik weet dat hij mij nooit echt zou laten vallen als ik hem nodig heb; ik kan er wel mee leven dat we nu geen partners zijn, maar vrienden.' Aan u de vraag om deze relatiepuzzel te ontwarren. Is Lisette nu zo kloppend dat Hans in relatie met haar, bij voortdurend, niet klopt? Is het begrip dat Lisette toont voor Hans nu juist hetgeen wat niet klopt aan Lisette? Zou elke man in relatie tot Lisette het gevoel krijgen dat hij niet klopt? Of is Hans gewoon een man die niet klopt omdat hij geen moeite wil doen om wel te kloppen? U mag het zeggen. Feit is in ieder geval wel dat het verhaal van Lisette en Hans het gezond verstand te boven lijkt te gaan. Hoewel, ergens ook weer niet. Want, dit soort relatieverhalen zijn aan de orde van de dag, en daarmee een werkelijkheid die om uitleg vraagt.

Dit boek gaat over alles wat in de mens, in het leven en in de wereld als ongerijmd kan worden aangemerkt. En geloof mij: dat is nogal wat. En als het u lukt om te leren leven met het ongerijmde, dan wordt u als vanzelf een beetje gelukkiger. Voor mij is het belangrijk om van u persoonlijk te horen of mijn stelling klopt. Of niet.

JEFFREY WIJNBERG
Groningen, maart 2014

1 | *Liefde en het gevaar*

Niets is zo ongerijmd als de liefde. Enerzijds zijn de warmte en de geborgenheid van liefdevolle ouders een absolute voorwaarde voor het kind om levensvatbaar te zijn, anderzijds kan diezelfde ouderlijke liefde het kind juist in de weg staan om op eigen benen te staan. Want een warm bad van genegenheid werkt ongezone afhankelijkheid in de hand, tot het punt dat een jongeling zijn ouders eerst moet afwijzen om in een positie te komen voor zichzelf te kunnen kiezen. Vanuit het gezichtspunt van de ouders is de relatie tot het kind ook uitermate ongerijmd. In principe wil iedere vader of moeder zijn kind laten opgroeien tot een onafhankelijk, zelfredzaam wezen. Maar zodra het kind zijn zelfredzaamheid aankondigt door, bijvoorbeeld, met drukke werkzaamheden onbereikbaar te zijn, voelen veel ouders zich gekrenkt omdat zij niet meer worden gehoord. Het omgekeerde is ook waar: blijft het kind voortdurend zijn ouders hulp en (financiële) ondersteuning vragen, dan klagen ouders dat zij voor zijn karretje worden gespannen. Natuurlijk, er zijn ook vrije, ontspannen, open en gezellige relaties tussen ouders en kind. Maar diezelfde harmonieuze relatie kan op slag worden verstoord als de ouders besluiten om te scheiden of wanneer het kind een partner kiest die de goedkeuring van de ouders niet kan wegdragen.

En zo kom ik, als vanzelf, bij de meest universele ongerijmdheid van de liefde: wat goed is kan bedorven worden en wat slecht is, biedt juist perspectief op (zelf)verbetering. Nu streeft de mens ernaar om zijn zaakjes een beetje op orde te krijgen. En zeker in de liefde is er een aanhoudende behoefte om relaties kloppend te krijgen. Ruzies moeten worden bijgelegd, vriendschappen moeten worden onderhouden en problemen in het huwelijk moeten opgelost. Zeker, dat is allemaal aan de orde van de dag. Toch kan een gevoel dat 'alles klopt' voor de nodige

onrust zorgen. Want stel dat een jongen en meisje voor elkaar de liefde van hun leven zijn. Dan kan het zomaar zijn dat deze 'match made in heaven' in een levensfase (18-25) ontstaat wanneer het stel nog maar net de wereld aan het ontdekken is. Niet zelden ontstaat er dan toch twijfel omdat deze perfecte liefde de weg naar alternatieve routes op slag blokkeert. Zo vertelt Hanna mij tijdens een eerste therapiegesprek: 'Ik ben altijd al stapelgek op Hans geweest en ben dat nog. Daar komt bij dat Hans nooit enige twijfel kenbaar maakt over onze relatie; hij is ervan overtuigd dat wij de perfecte liefde hebben. En juist daardoor voel ik mij gevangen omdat ik nog niets van de wereld heb gezien.' Uiteindelijk, en tot groot verdriet van beide jongelingen, maakt Hanna de relatie uit omdat zij zichzelf niet het verwijt wil maken dat zij zich niet optimaal heeft kunnen ontplooien. Het is een beslissing die slecht voelt, maar tegelijkertijd goed lijkt om perspectief te houden op een toekomst in vrijheid.

Intimiteit

Een heel andere ongerijmdheid in de liefde heeft te maken met intimiteit. Nu is intiem zijn natuurlijk meer dan alleen maar het seksueel samenzijn. Intimiteit heeft te maken met de beleving van echt contact, met begrip vinden bij elkaar in moeilijke tijden en met het samen oplossen van de problemen des levens. Intimiteit is er ook wanneer de een zijn ziel en zaligheid durft bloot te leggen aan de ander zonder de angst te hebben hier op afgerekend te worden. En van intimiteit is ook sprake wanneer man en vrouw elkaar fysiek liefkozen, al was het alleen maar om de liefdesband te versterken. Intimiteit is zelfs de belangrijkste reden waarom mensen überhaupt met elkaar in zee gaan, vooral omdat het samen delen van het leven alles veiliger en overzichtelijker maakt. Daarom is intimiteit een begeerlijk levensdoel binnen een vaste relatie.

Maar zo mooi als het lijkt, zo lelijk kan het zijn als het er echt op aankomt. Intimiteit impliceert namelijk ook nabijheid. En in die nabijheid van elkaar neemt de neiging tot bemoeienis sterk toe. Zo kan het gebeuren dat de een commentaar geeft op de

loopstijl van de ander met woorden als: 'Zou het niet wat zijn als je rechtop gaat lopen? Straks dan krijg je rugklachten en zit ik uiteindelijk met de gebakken peren omdat je geen stap meer kunt verzetten.' Het zijn dit soort uitspraken die onmiddellijk een emotionele afstand creëren, een verschijnsel dat precies in omgekeerde richting beweegt dan waar de intimiteit voor bedoeld is. En zeg nou zelf: ongerijmd kan het niet. Terwijl de intimiteit in een relatie toeneemt, dreigt de afstand tussen partners alleen maar groter te worden.

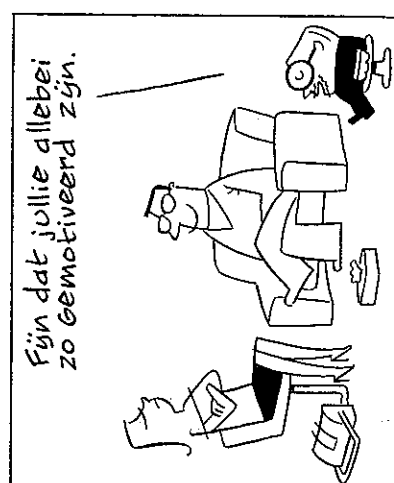
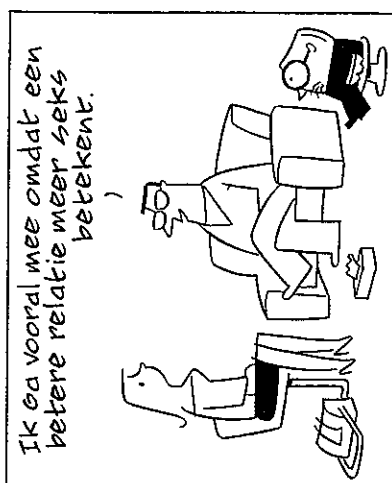
Dit fenomeen heeft alles te maken met macht: terwijl het verlangen naar 'samen' blijft bestaan, wil de een niet dat de ander zijn doen en laten bepaalt. Uit alle macht wordt geprobeerd om het zelfbeschikkingsrecht overeind te houden, waardoor juist het verlangen naar intimiteit wordt ondermijnd. En zo ontstaat een kenmerkend relatiedilemma: terwijl de onvrede toeneemt over het feit dat er niets meer wordt gedeeld, lijkt het ook onmogelijk om intiem te zijn omdat de angst groeit dat het gevoel van eigenheid moet worden opgegeven.

Dit fenomeen is ook vaak de reden waarom mensen in therapie gaan: de eigen partner of andere 'dierbaren' worden als te onveilig ervaren om problemen op te lossen, waardoor een 'onafhankelijke derde' als alternatief wordt gekozen. Die onafhankelijke derde heeft professionele afstand, maar wordt tegelijkertijd gezien als iemand bij wie persoonlijke verhalen en geheimen veilig zijn om te vertellen. En dat is dan mooi. Ik bedoel dat de mens in geestelijke nood tenminste, zonder vrees voor opdringerige bemoeienis, zijn emoties de vrije loop kan laten gaan. Vervelend voor de hulpverlener is echter dat het daarbij blijft: de cliënt voelt zich begrepen zonder dat hij ook echt een wezenlijke verandering teweeg kan brengen. Nu wil ik mijn beroepsgroep niet tekortdoen, maar feit is wel dat begrip alleen niet echt het verschil maakt. Want stel dat een leuke, jonge vrouw net aan de kant is geschoven door een wildebras van een man. Dan telt de afwijzing van die wildebras vele malen meer dan het oordeel van de therapeut, namelijk dat hij die vrouw wel de moeite waard vindt. Dat oordeel is doorgaans precies hetzelfde als dat van haar vrienden-

den, ouders en familie. Iedereen kan dan nog zo hard roepen dat zij de moeite waard is, dat zal haar waardeloos gevoel door de afwijzing geenszins tenietdoen. Zij zal zeggen: 'Ja, mijn ouders en familie hebben altijd achter mij gestaan, dus dat ervaar ik als vanzelfsprekend.' Of zij zal zeggen: 'Ja, logisch dat mijn therapeut mij de moeite waard vindt; dat moet hij wel, anders kan hij zijn beroep niet uitoefenen.' En zo kan het gebeuren dat het oordeel van iemand die niet de moeite waard is (de wildebras) in de ogen vele malen zwaarder weegt dan het oordeel van alle mensen tezamen die wel de moeite waard zijn. Ik zou zeggen: ongerijmder kan het niet.

Hartstocht

Liefde is natuurlijk ook mooi. En er zijn gelukkig genoeg mensen die zich vol enthousiasme in een relatie storten. Het gaat dan veelal om mensen die door het ervaren van liefde zo opgewekt worden dat zij zich uit de naad rennen om het de ander naar de zin te maken. En zodra dit patroon zichtbaar en voelbaar wordt, gaat het toch mis: de ander, die bewierookt en aanbeden wordt, zal van de gegeven gulheid misbruik maken en zelf afstandelijker en afwijzender worden. De een rent er als een fanatiekeling achteraan, terwijl de ander terugtrekkende bewegingen maakt om verstikking in de liefde te voorkomen. De gulle partner is zich van geen kwaad bewust terwijl hij de relatie zelf onder zijn handen voelt afbrokkelen. En alsof dat nog niet genoeg is, krijgt hij in al zijn enthousiasme ook nog het verwijt dat hij te dwingend is ('Ik kan niet op commando zeggen dat ik van je houd, enkel en alleen omdat jij wederkerigheid opeist'). En zo doet zich de volgende ongetijmdheid voor: terwijl de een voortgestuwd wordt door passie, voelt de ander zijn gevoel van liefde verdwijnen omdat hij zich verplicht voelt om lief te hebben. In sommige gevallen zal het kunnen lukken dat de gulle partner zich wat meer leert beheersen. Hij zal zijn enthousiasme kunnen beteugelen en de aandacht die hij de ander wil geven wat meer kunnen doseren. En als dit lukt, dan is er dikwijls ook wat meer balans tussen het geven en nemen van beide partners. Er is dan meer ruimte ge-

creëerd zodat ook de ander zelf het initiatief kan nemen om zijn liefde te tonen. Maar tegelijkertijd zal de gulle gever zich ervan bewust zijn dan hij wel heel veel denkracht moet inzetten om de relatie in goede banen te leiden, wat niet zelden tot de frustratie leidt die verwoord wordt in deze uitspraak: 'Wel jammer dat ik niet echt meer spontaan mijn hart kan laten spreken en zo bedachtzaam moet opereren om het contact overeind te houden.'

En zo openbaart zich een volgende ongerijmdheid in de liefde: terwijl het ervaren van liefde puur een gevoelskwestie is, komt er veel verstand bij kijken om de liefde te waarborgen. Als dit soort problemen aan de orde komen in mijn spreekkamer is er van cliënten vaak veel gemopper. De meest gehoorde klacht is deze: 'Tja, het bedenken van strategieën en tactieken om de relatie goed te houden voelt als onecht aan; om overal eerst bij na te denken voordat ik wat zeg, geeft mij het gevoel dat ik niet mezelf kan zijn; en eerlijk gezegd staat me dat enorm tegen.' En natuurlijk heb ik begrip voor dit soort klachten. Maar de praktijk laat zien dat juist 'het jezelf zijn' niet bepaald waardering kan oogsten. Zo kan de man, onderuitgezaakt op de bank met een zak chips op zijn buik, wel heerlijk genieten van een voetbalwedstrijd, maar dan zal de vrouw op haar beurt in het voorbijgaan denken: 'Hoe heb ik het ooit in mijn hoofd gehaald om met deze luie gorilla het leven te delen.' En als vervolgens, precies op een spannend moment in de wedstrijd, de vrouw met de afstandsbediening het programma verandert, dan is de man met zijn woede-uitbarsting helemaal niet meer zichzelf; of juist wel.

Gezamenlijkheid

Bijzonder aan de liefde is natuurlijk ook alles wat verbindt. Zo is het samen zorgen dat de rekeningen worden betaald, dat het huis op orde is, dat de kinderen het goed hebben, dat vrienden welkom zijn of dat de vakanties gezellig zijn een onderneming die vastigheid en geborgenheid geeft. Deze herhaling van terugkerende rituelen voedt het gevoel van verbondenheid. Tegelijkertijd kan deze zelfde herhaling van rituelen een gevoel van verveling en leegheid teweegbrengen. Alles steeds maar weer op

dezelfde manier doen met dezelfde mensen om je heen, versterkt het gevoel van sleur waardoor het dagelijks leven kleurloos en betekenisloos lijkt. En dan ontstaat alweer de volgende ongerijmdheid in de liefde: terwijl iedereen vaste patronen nodig heeft om zich veilig te wanen, zorgt dezelfde veiligheid voor een knagend gevoel van gemis aan anders, aan nieuw en aan avontuur. Nu zijn natuurlijk binnen de gebaande paden van een veilig en rituelistisch samenzijn ook uitstapjes te bedenken die nieuw en avontuurlijk zijn. En er zijn genoeg mensen die een mooi samenspel weten te creëren van vast, herkenbaar enerzijds en ongewoon, stoumoedig anderzijds. Feit is ook dat in een relatie meestal beide partners, op een onbewuste manier, elkaar in evenwicht proberen te houden: terwijl de een weer eens een riskant avontuur aangaat, zal de ander aan de andere kant gaan hangen om te voorkomen dat alles gierend uit de klauwen loopt. Of andersom: als de een keer op keer hetzelfde gerecht op tafel zet, zal de ander steeds vaker om een nieuwe variant vragen. En dat is mooi. Ik bedoel dat partners elkaar proberen te stimuleren in wat er op dat moment aan ontbreekt.

In de praktijk van alledag gaat het echter niet zo harmonieus als ik het hier beschrijf. De een voelt zich al snel gevangen in een leven van eendeloze en zinloze herhaling, terwijl de ander juist geobsedeerd is door een zucht aan vernieuwende spanning. Zo bekeken is het ook nooit goed of het deugt niet: vastigheid is mooi totdat het gaat vervelen en vernieuwing geeft avontuur met het risico dat alles wat van waarde is wordt verspeeld. Ook dit is een ongerijmdheid waar mensen dagelijks van in de war raken. Een cliënt van mij verwoordde het onlangs als volgt: 'Ik kan wel ergens naartoe of weer ergens vandaan, maar als ik ergens moet blijven dan voel ik mij doodongelukkig; ik ben een reiziger zonder uiteindelijke bestemming.' Diezelfde cliënt zegt: 'Ik vind het prima om iemand heel goed te leren kennen, maar zodra ik merk dat we te veel samen oplopen dan bekruipt mij het gevoel dat ik in het leven van een ander zit en ben ik weg.'

Weer een ander zegt: 'Ik vind het geweldig om te blijven zitten waar ik zit met alle mensen om mij heen die mij vertrouwd zijn,

maar toch word ik dan onrustig omdat ik het gevoel niet kan onderdrukken dat ik daardoor niet echt iets van mijn leven maak.' Het is deze terugkerende ongerijmdheid die gelukkige mensen gewoon als gegeven accepteren zonder daar verregaande conclusies aan te verbinden.

Eigenheid

Nog weer een andere ongerijmdheid in de liefde heeft te maken met eigenheid. De bedoeling van een deugdelijke opvoeding is natuurlijk dat het individu, zonder afhankelijk te zijn van het ouderlijk huis, zichzelf kan redden in de wereld. Deze zelfredzaamheid is niet alleen van materiële aard, in de zin van kunnen werken om de rekeningen te betalen. Algehele zelfredzaamheid is ook het vermogen om mentaal en emotioneel op eigen benen te kunnen staan. Het is een vorm van zelfvertrouwen waarbij het individu nieuwe relaties, van welke aard dan ook, verwelkomt zonder in zak en as te zitten als die nieuwe relaties, om welke reden dan ook, uitblijven. Ilse verwoordt dit als: 'Ik wil gelukkig zijn in en met mezelf zonder constant de noodzaak te voelen in een relatie te moeten zitten.' Nu is het hebben van een dergelijk zelfvertrouwen nastrevenswaardig, maar tegelijkertijd ook een ongerijmd verschijnsel. Want zelfvertrouwen hebben bestaat bij gratie van de waardering van anderen. Van alles doen zonder dat het door anderen als betekenisvol wordt gezien leidt al gauw tot een gevoel van zelftwijfel; tenminste voor de meeste mensen. Er zijn uiteraard wel mensen die zonder applaus hun eigen weg kunnen volgen in de overtuiging dat zij zinvol bezig zijn. Maar de gewone sterveling heeft op zijn minst iets van aanmoediging nodig om het gevoel te onderhouden dat hij de moeite waard is. Zo kan iemand zichzelf wel schrijver noemen, maar zonder lezers is hij als schrijver een leeg verschijnsel. Dit gegeven impliceert dat wij, eigenlijk altijd, anderen nodig hebben om een gevoel van eigenheid te hebben; en tegelijkertijd is deze afhankelijkheid van anderen iets wat een gevoel van zelfontplooiing in de weg kan zitten. En zo kunnen partners in een liefdesrelatie elkaar behoorlijk dwarszitten: terwijl het besef aanwezig is dat

de mening van de ander heel zwaar weegt, is diezelfde mening een blok aan het been om zelfstandig te kunnen opereren.

Dat is ook precies de reden waarom ruzies zo vervelend zijn: terwijl een strijd kan uitbreken om wie het beste idee heeft voor vrijetijdsbesteding, is het tegelijkertijd niet de bedoeling om, overtuigd van het eigen gelijk, gescheiden van elkaar die vrije tijd te besteden. Ruzies zijn sowieso heel vervelend omdat bij de meeste mensen een basaal gevoel van 'verlatingsangst' wordt geraakt. Het lijkt dan vaak wel een zinvolle idee om assertief te zijn, maar tegelijkertijd voelt het als slecht om eerlijk te zijn als het risico op verwijdering op de loer ligt. Zo zal een dootsnee ruzie dikwijls eindigen met de woorden: 'Nou als jij het dan beter weet, dan doe je dat toch lekker, maar dan ben ik wel vertrokken.' Kijk, dat is dan natuurlijk ook weer niet de bedoeling, dat een verschil van mening ertoe leidt dat partners elkaar de rug toekeren. En toch is dat uiteindelijk de belangrijkste reden van een scheiding, verwoordt als 'Ik voelde mij niet meer gerespecteerd in hoe ik ben' of 'Als ik niet meer mijzelf kan zijn, dan liever eenzaam zonder partner, dan eenzaam in een relatie.' De ongerijmdheid is dan deze: eigenheid en zelfredzaamheid zijn mooi maar lijken de ander overbodig te maken, terwijl het noodzakelijk samenspel met de ander het gevoel van eigenheid en zelfredzaamheid volledig kan ondermijnen. En zo bewegen liefdespartners voortdurend naar elkaar toe en van elkaar af in een poging om een gevoel van balans te vinden tussen eigenheid en gezamenlijkheid, een liefdesdans die maar moeilijk onder te knie te krijgen is.

De provocatieve visie

Het was de oude rot in het vak Sigmund Freud die als eerste aandacht besteedde aan het fenomeen 'ambivalentie'. Hij bedoelde hier vooral mee dat mensen zowel gevoelens van liefde als haat jegens een ander konden voelen, waarbij de negatieve gevoelens onbewust zijn en alleen naar boven gehaald kunnen worden door psychoanalyse. Later is de term een bredere betekenis gaan aannemen en nu staat deze voor 'het hebben van gemengde ge-

voelens'. Hoe dan ook, het hebben van ambivalentie is ook vervat in het verschijnsel van een dilemma (enerzijds-anderszijds) in de spreekkamer van de psycholoog, bedoeld om opgelost te worden. Het idee is dat mensen vast komen te zitten in hun ambivalentie en daar uitgetrokken dienen te worden om weer een eenduidige richting te kunnen kiezen in het leven. De provocatieve visie omarmt het verschijnsel van ambivalentie en gaat er als vanzelfsprekend vanuit dat mensen eigenlijk altijd 'gemengde gevoelens' hebben ten aanzien van zichzelf, anderen en het leven, en dus ook de liefde. Deze ambivalentie vertoont veel overeenkomsten met het verschijnsel van het ongerijmde; en de provocatieve therapeut zal het hebben van gemengde gevoelens wel blootleggen zonder de noodzaak aan de dag te leggen deze te willen oplossen. Dat gaat dan zo:

- Ik houd wel van Kees.
- *Dat is dan mooi.*
- Maar tegelijkertijd zie ik niet hoe ik met hem onder één dak zou kunnen samenleven.
- *Nee, Kees is eerder iemand met wie je kunt latten.*
- Heb ik ook aan gedacht, maar zelfs dat gaat mij eigenlijk te ver.
- *Oké, wel houden van maar geen liefdesrelatie.*
- Ja, maar dat klopt toch eigenlijk niet.
- *Klopt niet, maar dat is wel zoals je het voelt.*
- Ja.
- *Genegenheid zonder dat je iets verplichtends wilt aangaan.*
- Ja, vervelend is wel dat Kees daar anders over denkt.
- *Ook dat nog.*
- Ja.
- *Hij wil wat jij niet wilt en toch houden jullie van elkaar.*
- Ja, dat knaagt toch aan mij; wat moet ik nu?
- *Misschien doen wat Kees wil; hem zijn zin geven.*
- Nee, dat ga ik echt niet doen.
- *Oké, dat is dan in ieder geval duidelijk.*
- Ja, maar wat dan wel?
- *Jeuk blijven houden en af en toe krabben.*

- Tja, dat doe ik al zo lang.
- *Nou ja, dan ben je er tenminste aan gewend.*
- Het blijft een dilemma.
- *Ja, sommige dilemma's hebben de neiging om te blijven hangen.*
- Ja, dat kun je wel zeggen.
- *Ja, want het contact helemaal verbreken voelt ook niet goed zeker.*
- Nee.
- *Dus gewoon doorsudderen...*
- Ja, ik ben bang van wel.
- *Heb je alweer iets met hem afgesproken?*
- Ja, we gaan in het weekend naar Ameland.
- *Nou mooi, een soort sudderweekend.*
- Ja, dat dan weer wel.
- *Oké.*

De hulpverlener die meegaat in de wens van de cliënt om zijn liefdesleven kloppend te krijgen, zal zich daardoor gedwongen voelen om oplossingen aan te dragen. En oplossingen hebben de eigenschap om weer voor nieuwe complicaties te zorgen. Zo kan de cliënt de wens uitspreken om meer voor zichzelf te willen opkomen binnen zijn relatie, maar daardoor weer meer op afwijzing en ruzie te stuiten. Het kan ook zijn dat de cliënt meer zeggenschap wil hebben in zijn relatie, maar daardoor weer vastzit aan meer verplichtingen:

- Het gaat altijd zoals Henk wil, daar heb ik onderhand genoeg van.
- *Oké, jij wil meer zeggenschap in jullie relatie.*
- Ja, precies.
- *Oké, maar dan krijg je wel meer te doen.*
- Hoezo?
- *Nou, als jij bijvoorbeeld het niet ziet zitten zoals Henk de afwas-machine inruimt, dan zal hij uiteindelijk roepen: 'Doe het dan zelf, als je het beter het weet', en dan kun jij voortaan die klus erbij doen. En dat is dan alleen nog maar de afwasmachine. Langzaam maar zeker zal Henk alles op jou afschuiven. Heeft hij vrij en*

- dan zit jij met een berg klusjes omdat jij zo nodig meer zeggenschap wilt. Mag van mij, maar weet waar je aan begint.*
- Tja, als je het zo stelt, dan begin ik te twijfelen.
 - Ja, meer zeggenschap betekent harder werken. En kom je dan wel toe aan de dingen die je echt leuk vindt?
 - Dat is wel een punt; had ik me niet zo gerealiseerd.
 - Nee, als je Henk bepalend laat zijn, kun je gewoon meeliften op zijn spanningen.
 - Ja, maar zoals hij bezig is, is niet zoals ik het hebben wil.
 - Oké, grijp de macht, maar ga dan niet klagen als je verzuipt in alles wat je van hem overneemt.
 - Moet ik nog even over nadenken.
 - Ja, doe dat maar even.
 - Maar vind jij niet dat ik ook wel eens mijn zin mag hebben?
 - Ja, daar kan ik me wel in vinden. Alleen moet je dan ook bereid zijn om de prijs daarvoor te betalen. Meer macht is ook meer verantwoordelijkheid. En je wordt er niet meer voor betaald...
 - Hmm, tja, lastig punt.
 - Ja, bezint eer gij begint.

Meer dan eens zal de cliënt een appél op de hulpverleners doen om een oordeel uit te spreken over zijn liefdesrelatie, in een poging om steun te vinden voor een radicale beslissing. Laat de hulpverlener zich hiertoe verleiden, dan is hij ook medeverantwoordelijk voor het besluit, iets wat haaks staat op de provocatieve visie. In de provocatieve stijl zal altijd de bal worden teruggespeeld naar de cliënt:

- Onderhand heb ik echt een broer-zusrelatie met Louis.
- Oké, zonder seks of passie valt ook best te leven, of niet dan?
- Ja, dat heb ik ook lang gedacht maar dat breekt me nu echt op.
- Wat was je dan van plan?
- Daarvoor ben ik bij u.
- O ja, hoezo?
- Nou, vindt u het ook niet tijd worden dat ik de relatie verbreek? U bent de deskundige!

- Ja, deskundig ben ik vooral wanneer ik er iemand op betrap dat hij de verantwoordelijkheid voor zijn eigen levensweg probeert af te schuiven.
- Oké, maar wat vindt u er nu van?
- Ik ken heel veel broer-zusrelaties die het prima met elkaar uithouden.
- Ja maar, ik wil het niet meer uithouden; ik wil weer echt verlangen voelen.
- Dat kun je toch in stilte doen zonder jouw eigen relatie op het spel te zetten? Waar begin je aan.
- Dus u vindt dat ik gewoon genoeg moet nemen met wat ik heb?
- Dat kan, maar zo te boren is het een en al klaagzang; dus tevrede krijg ik jou niet meer.
- Nee, moeilijk.
- Ja, een relatie opbreken is altijd een zwaar besluit; eentje dat ik gelukkig niet hoeft te nemen.

De provocatieve visie omarmt het ongerijmde en accepteert dat alles in het leven, dus ook in de liefde, niet kloppend te krijgen is. Het is als een bobbel in het vloekleed: probeer je die op één plek weg te drukken, komt hij ergens anders weer tevoorschijn. Nu is de provocatieve visie niet alleen een visie die om therapeutische/technische reden zo gekozen is. De provocatieve visie is er één die het meeste recht doet aan hoe het leven is. Natuurlijk heeft de mens behoefte aan ordening, overzicht en kloppende plaaies. Zo is de mens. Maar de werkelijkheid is meer dan eens chaotisch, onoverzichtelijk en niet-kloppend. En wie als individu (of hulpverlener) een dergelijk realisme aan de dag legt, zal meer recht doen aan de werkelijkheid. En tegelijkertijd merken dat het leven/hulpverleners dragelijker en aangenamer wordt. Natuurlijk, cliënten die in therapie komen, zullen een appél op de hulpverlener blijven doen om hun liefdespijn op te heffen. Maar het is ook de taak van elke hulpverlener om de werkelijkheid van de liefde te laten zien zoals deze is. En de werkelijkheid in de liefde is de ongerijmdheid ten top.